

Erdők, erdőgazdálkodás Magyarországon – 2023

Az Erdészeti Lapok 2024. évi októberi lapszámának szakmai mellékleteként jelent meg az Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztálya által összeállított „Magyarország erdeinek összefoglaló adatai 2023” statisztikai kiadvány, sok érdekes adattal az erdők aktuális állapotáról.

Az Erdőrendezési Főosztály internetes oldalán (https://foldalap.am.gov.hu/Magyarország_erdeivel_kapcsolatos_adatok_news_513) elérhető ugyanakkor egy másik hasonló kiadvány is („Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban”), amely az erdőgazdálkodás idősoros statisztikai adataival foglalkozik hangsúlyozottabban.

Az ország erdőterülete – a szakmapolitikai céloknak és a társadalmi elvárásoknak megfelelően – tovább nőtt 2020 óta, 2023-ban elérte a 2 074 325 hektárt. Ez a 2005. évi kiterjedést nagyjából 87 000 hektárral, a 2020. évit pedig 17 300 hektárral haladja meg (1. ábra).

Az erdőterület növekedése elsősorban a támogatások eredményeként elvégzett erdőtelepítéseknek köszönhető. Ez egy kedvező változást mutat az erdőtelepítési kedvben, ugyanis korábban átmenetileg csökkent az erdőtelepítések területe.

A megkezdett erdőtelepítések kumulatív területe megközelítőleg 21 000 hektárral nőtt 2020 óta. Az erdészeti hatóság által befejezettként átvett erdőtelepítések területe pedig 2005 óta a 100 000 hektárt is meghaladta, ami kicsivel több, mint például Vas vármegye erdeinek teljes területe.

Mind a megkezdett, mind a befejezettként átvett erdőtelepítéseknel megfigyelhető, hogy a tölgyesek és akácok területe kiugróan magas (2. ábra).

Az erdészeti hatóság által nyilvántartott erdők élőfakészlete az előző évek trendjének megfelelően tovább bővült, 2023-ban már meghaladta a 410 millió m³-t, ami hozzávetőleg 11 millió m³-rel haladja meg a 2020. évit.

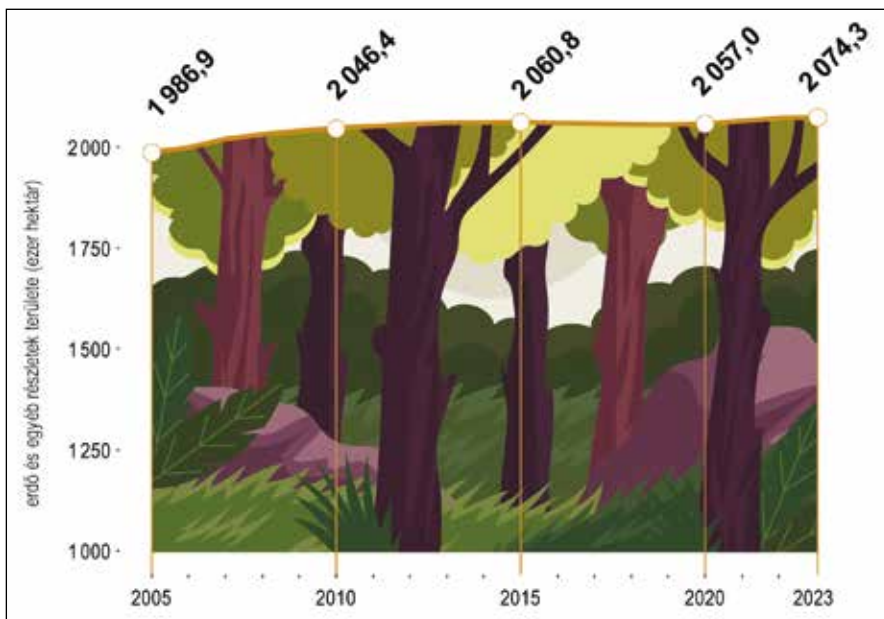
A kiadvány új témával bővült, külön részben tárgyalja a 100 évnél idősebb erdők helyzetét. Öröndetes tény, hogy – az ökológiai szempontok egyre szélesebb körű figyelembevételével – az idős, összetettebb élővilágú erdők területfoglalása évről évre nő, 2023-ban meghaladta a 150 000 hektárt (3. ábra).

Az idős állományok területnövekedése összefügg az erdők elsődleges rendeltetésével. Igazán jelentős terület-

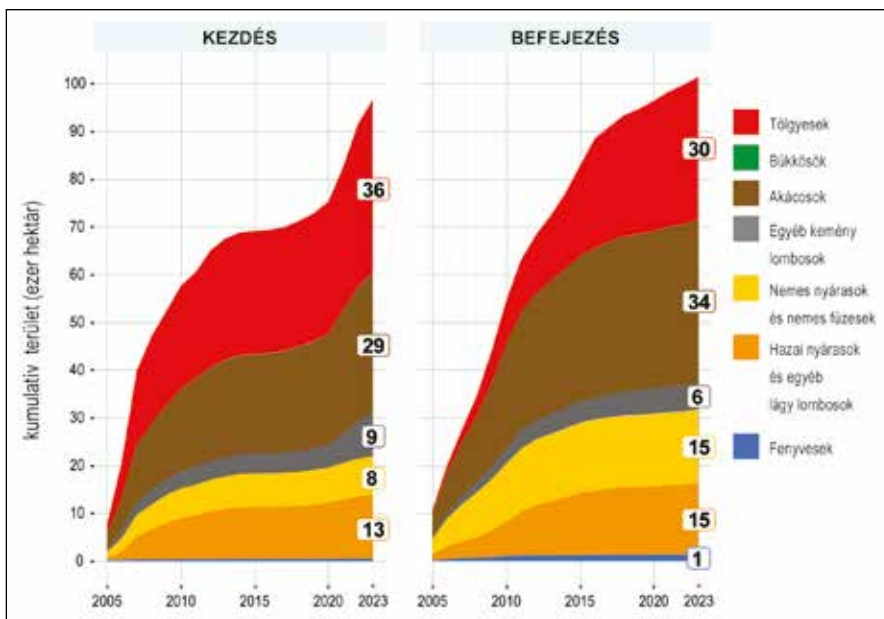
növekedés a védelmi vagy közjóléti elsődleges rendeltetésű erdők esetében tapasztalható.

A legnagyobb bővülés a bükkös, a kocsánytalan tölgyes és a cseres állo-

mányokban fordult elő. A gazdasági elsődleges rendeltetésű erdőkben a területnövekedés csak mérsékelt. A 3. ábrán látható idős bükkös állományok 4-5 000 hektáros csökkenése megté-

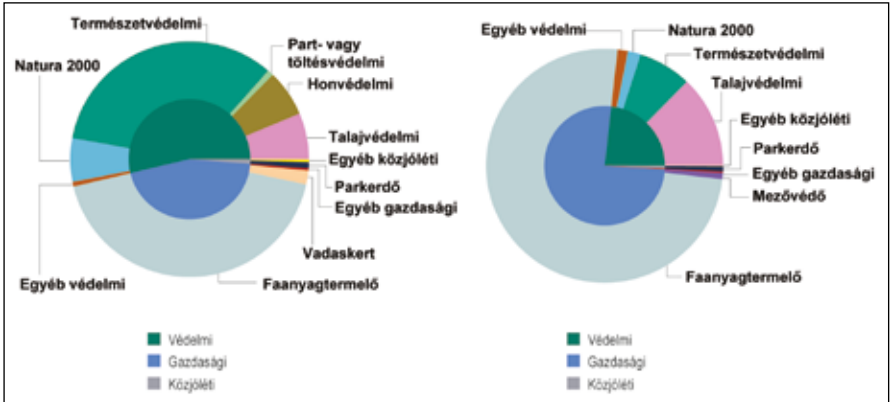
1. ábra Az erdőterület változása (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

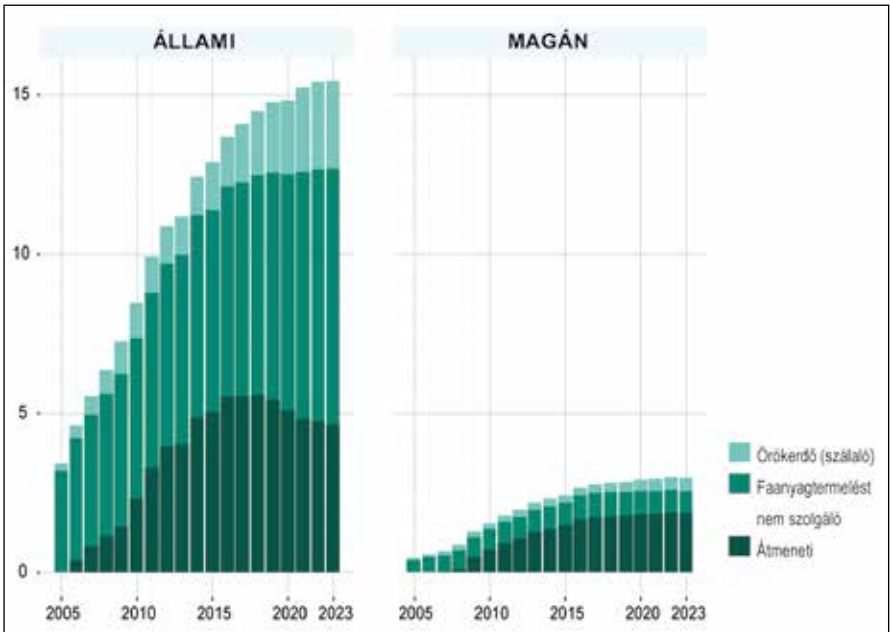
2. ábra A megkezdettként, ill. befejezettként átvett erdőtelepítések kumulatív területe (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

3. ábra 100 évnél idősebb erdők térfoglalásának változása az elsődleges rendeltetésük szerint (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

4. ábra. Állami és magánkezelésben lévő erdők elsődleges rendeltetéseinek megoszlása (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

5. ábra Nem vágásos üzemmódban kezelt erdők aránya (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

vesztő, ugyanis a csökkenést – és egyúttal a védelmi vagy közjóléti elsődleges rendeltetésű bükkösök területnövekedését – az érintett erdők elsődleges rendeltetésének megváltozása okozza.

Jelentős eltérés mutatható ki az erdők elsődleges rendeltetésének szerkezetében az állami és magánkezelésben lévő erdők között (4. ábra).

Az állami kezelésű erdőkben jóval magasabb a természetvédelmi (33 %), a Natura2000 (6 %), továbbá – a funkcióból logikusan adódóan – a honvédelmi (6 %) elsődleges rendeltetés aránya (a faanyagtermelő elsődleges rendeltetés rovására), mint a magánkezelésű erdőkben (7,2 és 0%).

Ennek egyik oka, hogy a Nemzeti Park Igazgatóságok jelentős erdőterületen gazdálkodnak, ahol a természetvédelmi célok elsődlegesnek számítanak. Emellett az állami erdőgazdaságok által kezelt, jelentős területtel bíró, jellemzően természetközeli és származék-erdőkben is kiemelt cél a természetvédelmi értékek érvényesítése.

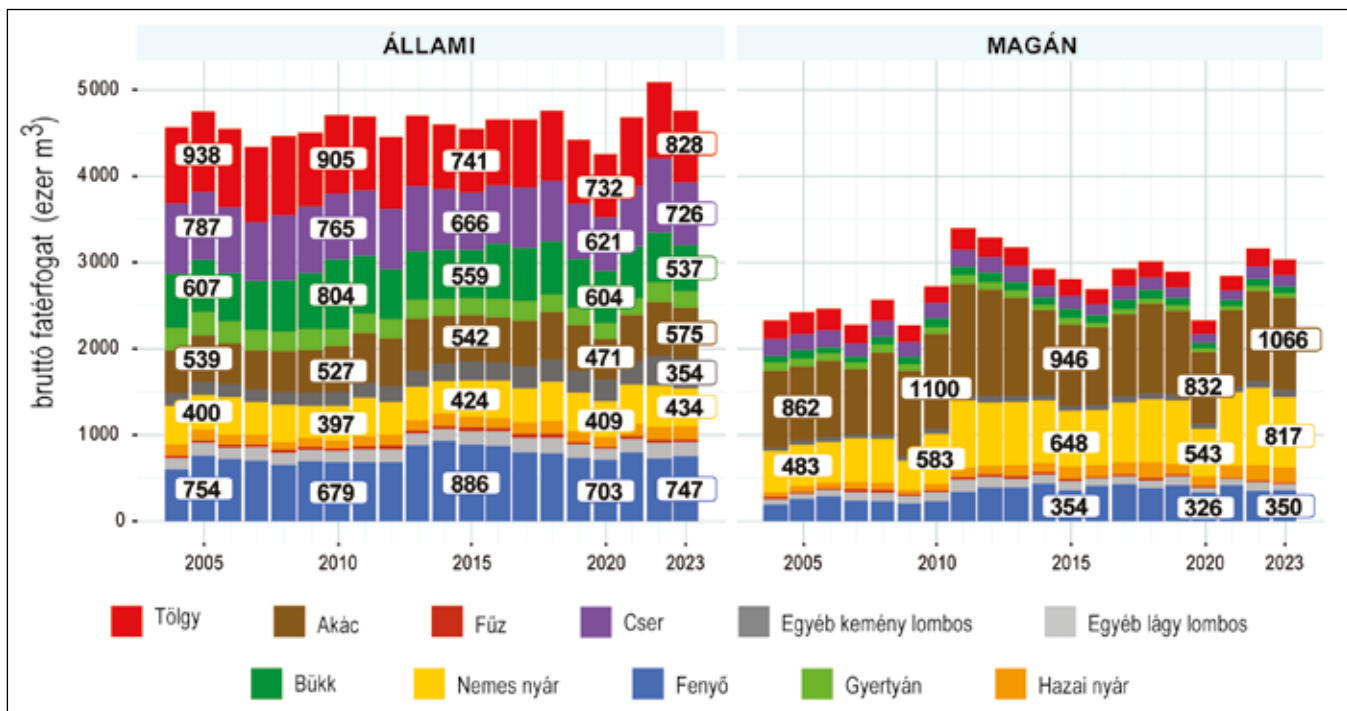
A magánkezelésű erdőkben viszont megközelítőleg kétszer olyan arányban szerepel a talajvédelmi elsődleges rendeltetés (13 %), mint az állami kezelésűekben (6 %), ami vélhetően az erdők eltérő területi elhelyezkedésével magyarázható.

Szintén jelentős különbség van az erdők üzemmódjában az állami és a magánkezelésű erdők között. Az állami kezelésű erdőkben a nem vágásos üzemmódban kezelt területek aránya meghaladja 15 %-ot, szemben a magánkezelésű erdőkben kimutatható 3 %-kal (5. ábra).

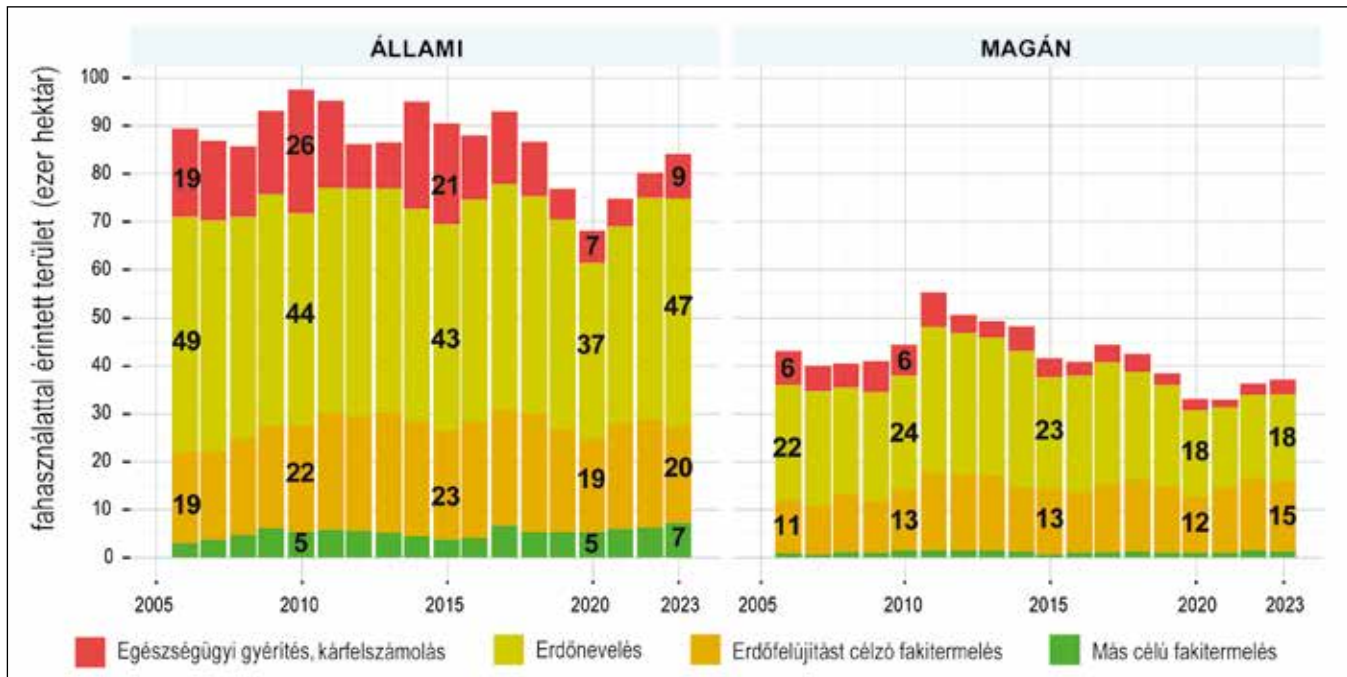
Ennek egyik oka, hogy a szakmapolitikai irányelveknek megfelelően az állam kizárólagos tulajdonában álló erdőkben – meghatározott esetekben – jogszabály is előírja a nem vágásos üzemmód alkalmazását.

A másik fontos ok a jogszabályi kötelezettség mellett, hogy több állami erdőgazdaságnál is kifejezett törekvés van a folyamatos erdőborítást biztosító természetközeli gazdálkodás mind nagyobb területen történő bevezetésére.

A fakitermelés mennyiségének 2020. évi mélypontja után (6,6 millió m³) az elmúlt két évben folyamatosan nőtt a kitermelt fatérfogat, bár a 2023-as év kitermelése (7,7 millió m³) elmarad az előző évitől. A tűzifatermelés mennyisége is ehhez hasonlóan alakult. Ettől némiképp eltérő képet mutat a fahasználatok területének változása. Itt egy folyamatosan bővülő tendencia figyelhető meg.

6. ábra Fajcsoportonkénti bruttó fakitermelés (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

7. ábra. Fabasználattal érintett terület erdőgazdálkodási cél szerint (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

Annak legfőbb oka, hogy a fakitermelés mértéke változott, a piaci kereslet változása, illetve a tűzifaárak hirtelen megemelkedése lehet. Hogy mind az állami, mind a magán-erdőgazdálkodás területén ugyanazon okokra vezethető vissza a változás, jól mutatja, mindkét területen hasonló trend figyelhető meg a kitermelt fatérfogat és az érintett terület vonatkozásában.

Az állami és a magán-erdőgazdálkodás területén több eltérés mutatkozik a

fakitermeléseknél. Különbség van a kitermelt fajok összetételében, mivel eleve eltér egymástól a két gazdálkodási típus által kezelt erdők fajösszetétele. Az állami erdőkben végzett fahasználatok során nagyobb arányban kerül kitermelésre tölgy, cser, bükk, gyertyán és fenyő, míg a magán-erdőkben az akác és a nemesnyár aránya magasabb.

Ezzel összefüggésben megfigyelhető az is, hogy az állami erdőkben a fakitermelés a fajösszetétel tekintetében ki-

egyenlítősebb, több faj között egyenletesebben oszlik el (6. ábra).

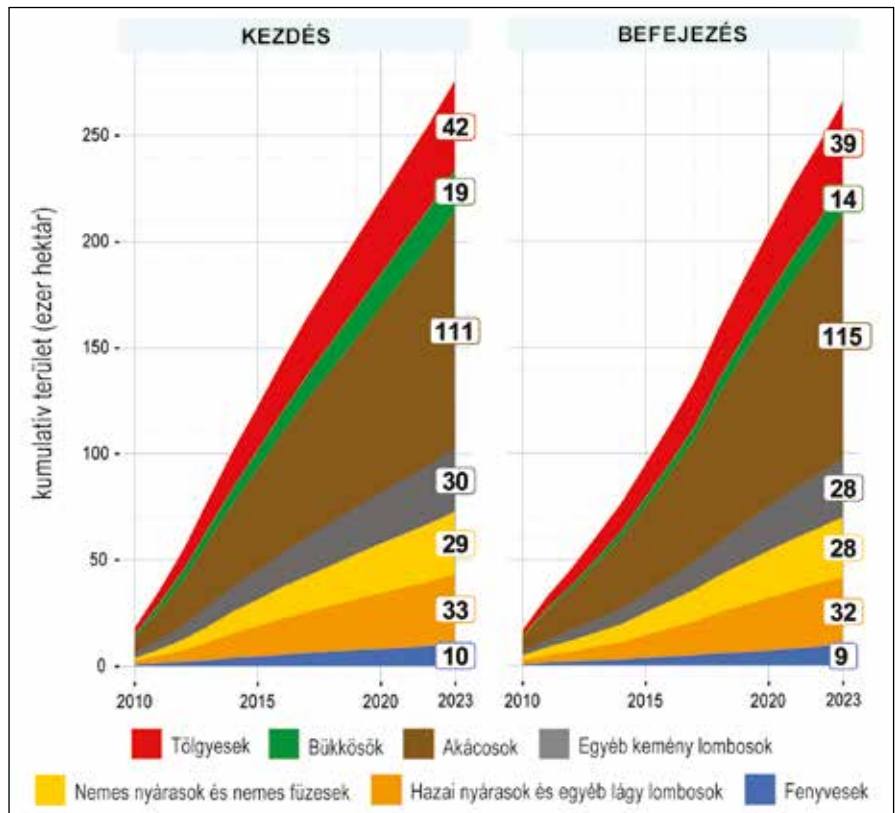
Különbség mutatkozik a két terület között az elvégzett fahasználatok megoszlásában az erdőgazdálkodási célok tekintetében is. Az állami erdőkben az összes fahasználton belül magasabb arányban végeznek egészségügyi termelést, erdőnevelést és más célú fakitermelést (készletgondozó használat és egyéb termelés), mint a magán-erdőkben (7. ábra).

A megkezdett és az erdészeti hatóság által befejezettként átvett *erdőfelújítások* területe folyamatosan nő. A 2010 óta figyelembe vett kumulatív terület mindkét esetben hasonló mértéket mutat, hozzávetőleg 270 000 hektárt (8. ábra).

Az előzőekben vizsgált szempontok alapján elmondható, hogy – figyelembe véve az erdőterület és az élőfakészlet bővülését, az idős állományok és a nem vágásos üzemmódban kezelt erdők térfoglalásának növekedését – a magyar erdőkben, a hazai erdőgazdálkodásban túlnyomórészt kedvező folyamatok játszódtak le a 2023. évben, illetve folytatódtak a korábbi években tapasztaltaknak megfelelően.

AM Erdőrendezési Főosztály

8. ábra. A megkezdettként, ill. befejezettként átvett erdőfelújítások kumulatív területe (Forrás: Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2023-ban, Agrárminisztérium Erdőrendezési Főosztály, Budapest, 2024)

Nagy területű erdészeti szaporítóanyag-kísérlet kezdődik

Török-magyar erdészeti együttműködés keretében nagyterületű kísérlet kezdődik az állami erdészeti társaságoknál, az erdők klímaváltozáshoz történő alkalmazkodásának megsegítésére – jelentette be Zambó Péter erdőért és földügyekért felelős államtitkár. Az együttműködés keretében két tonna tölgyfák érkezett Magyarországra azokból a törökországi régiókból, ahol a hazánkban is őshonos fajok már alkalmazkodtak a melegebb és szárazabb éghajlathoz.

A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás az erdészeti tudomány és az erdőkezelés jelenlegi legfontosabb témája. Az elméleti kutatások mellett az állami erdészeti társaságok gyakorlati programokat is folytatnak: az egyik együttműködés keretében november végén két tonna Törökországból származó tölgyfák érkezett hazánkba. A kezdeményezés célja, hogy a szakemberek nagy területen alkalmazva vizsgálhassák a várható klímaváltozási tren-

dekhez már alkalmazkodott szaporítóanyagból létrehozott erdők fejlődését.

A török-magyar erdészeti együttműködési programot a Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézete (SOE ERTI) által fejlesztett „klíma-előrejelző” alkalmazás és döntéstámogató rendszer alapozta meg. A „SiteViewer” szoftver segítségével a SOE ERTI kutatói kimutatták, hogy az évszázad közepétől hazánkban olyan klimatikus viszonyok várhatók, amelyek már ma is jellemzőek Törökország bizonyos területein.

A program során kifejezetten a hazánkban is őshonos tölgyfajok, mint a kocsánytalan tölgy és a csertölgy alkalmazkodásának megsegítésére fókuszálnak. A mintegy két tonnányi első szállítmány Törökország márvány-tengeri régiójából érkezett.

A török tölgyfákat a Mecsekerdő Zrt. nemrég átadott hűtött makktárolójába szállították. A Mecsekerdő Zrt. mellett több állami erdészeti társaság – így a Bakonyerdő Zrt., a Budapesti Erdőgazdaság Zrt., a Szombathelyi Erdő-

zeti Zrt. és a ZALAERDŐ Zrt. – is részt vesz a programban, melynek keretében erdősítésekben és csemetekertekben vetik el a déli származású szaporítóanyagot, valamint hazai tölgyesekbe ültetik elegyfaként, hogy növeljék az erdők ellenállóképességét.

A felnövekvő fák tulajdonságait az állami erdőgazdálkodók, a SOE ERTI kutatói és az Erdészeti és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanács szakemberei folyamatosan monitorozzák. Érdekesség, hogy a kocsánytalan és csertölgy mellett ezzel a szállítmánnyal érkezett a hazánkban is őshonos, azonban a neve ellenére alig elterjedt magyar tölgy makkja is. A szárazabb és melegebb klímát jobban viselő magyar tölgy (*Quercus frainetto*) a jövőben a tölgyesek fenntartásának egyik fontos fajtája lehet.

Forrás: **AM Sajóiroda**